

Nr 499.

Av herr **Larsson** i Hedenäset, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 126, angående vissa frågor rörande statsbidrag till försöksdistrikt med enhetsskola, m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 126 har förslag framlagts om statsbidrag till försöksdistrikt med enhetsskola. I här nedan angivna hänseenden synes mig ändringar av de framlagda förslagen vara påkallade.

Kungl. Maj:t har i propositionen förutsatt att statsbidrag bör utgå till anskaffande av inventarier för undervisningen i klass 9y jämväl i de fall dessa anskaffas utan en samtidig nybyggnad av skollokal. Förtjänt av beaktande synes i detta sammanhang vara, att inventarier för yrkesundervisning jämväl erfordras för undervisningen i 8:e klassen. För undervisningen i mot klass 9y inriktade tillvalsämnen erfordras i åtskillig utsträckning inventarier, vilka inte alltid ingått i skoldistriktens tidigare utrustning.

Då de inventarier som av denna anledning anskaffas därjämte i stor utsträckning torde komma att utnyttjas vid undervisningen i klass 9y, synes det motiverat att utsträcka statsbidragsbestämmelserna till att även avse inventarier för undervisningen i tillvalsämnen i klass 8. I de skoldistrikt som för läsåret 1949/50 uttogs till försöksverksamhet har undervisningen i klass 8 redan pågått större delen av läsåret. Det får förutsättas att dessa skoldistrikt, i förlitande på att statsmakterna icke därför skulle ge dem en oförmånligare ställning, i görlig utsträckning redan skaffat härför erforderliga inventarier. Därför synes det vara skäligt att även i detta hänseende, såsom i andra sammanhang i den föreliggande propositionen föreslås, statsbidrag för ifrågavarande ändamål jämväl må utgå retroaktivt.

I den debatt, som uppkommit beträffande vilken andel av de sammanlagda kostnaderna för försöksverksamhetens bedrivande som skäligen bör åvila staten respektive vederbörande kommuner, synes mig ett väsentligt moment ej ha erhållit tillräckligt beaktande. Målsättningen för enhetsskolan har till stor del uppburits av angelägenheten att meddela det uppväxande släktet en god skolunderbyggnad, oavsett familjens ekonomi och bostadsort. Ernåendet härav torde dock ej vara möjligt utan ett allvarligt beaktande av att framför allt ekonomiska orsaker är vad som hittills förhindrat för de enskilda kommunerna att skapa förutsättningar för önskvärd jämställdhet.

Skall försöksverksamheten av den nya skolan kunna icke blott ge ett utslag som är ett relevant uttryck för vad som är önskvärt utan även visa vad som under skilda förhållanden är möjligt och vad som därför erfordras från det allmännas sida, då är det nödvändigt, att försöksverkamhet bedrives jämväl där ekonomiska och andra betingelser är mindre gynnsamma.

Kännedomen om detta förhållande torde väl även ha tagit sig uttryck däri, att kungl. skolöverstyrelsen till försöksverksamhet har uttagit även kommuner med markerat begränsade ekonomiska resurser. Som exempel härå må anföras några norrlandskommuner, jämte uppgifter i medeltal för de tre senaste åren, avseende att belysa deras skattekraft.

Försöksdistrikt.	Antal skattekr. per innevånare	Netto utdebitering per skattekrona
Hietaniemi	11: 94	17: —
Lillhärdal	19: 88	13: 25
Råneå	13: 40	18: 09
Töre	13: 05	17: 94

Det torde väl ej kunna bestridas att i kommuner med sådana ekonomiska betingelser ett bedrivande av försöksverksamhet ej tillåter någon ytterligare större belastning på skattebetalarna. Om så tillåtes ske kan det befaras att kommunerna ej mäktar fortsätta med den påbörjade försöksverksamheten. Sådana konsekvenser måste emellertid vara synnerligen betänkliga för försöksverksamheten som sådan, då den nya skolan avsett att skapa bättre skolmöjligheter för landsbygdens barn och ungdom, där avstånd och begränsade ekonomiska resurser hittills tillåtits lägga alltför stora hinder i vägen.

Uppenbart synes vara, att ett fortsatt bedrivande av försöksverksamhet i kommuner med utpräglad svagt skatteunderlag är angeläget. För att ernå detta torde det — särskilt då det är fråga om försöksverksamhet och statsbidragsbestämmelserna i allmänhet är föremål för utredning — vara svårt att utfärda några mera detaljerade bestämmelser. Däremot synes det möjligt nå ett beaktande av dessa synpunkter om till Kungl. Maj:ts förfogande ställdes ett belopp att efter prövning i varje fall utgå som särskilt statsbidrag till försökskommuner med lågt skatteunderlag och högt skattetryck.

Med stöd av vad ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen vid beslut om statsbidrag till försöksdistrikt med enhetsskolan måtte besluta att statsbidrag för anskaffande av inventarier jämväl må utgå för anskaffande av erforderliga inventarier för undervisningen i tillvalsämnen i klass 8 och att bestämmelsen om sådant statsbidrag må tillämpas retroaktivt även för läsåret 1952/53 samt

att riksdagen måtte anvisa ett förslagsanslag å 100 000 kro-

nor att efter Kungl. Maj:ts prövning utgå som särskilt statsbidrag till försöksverksamhet med enhetsskolan i kommuner med svagt skatteunderlag och högt skattetryck.

Stockholm den 1 april 1953.

Harald Larsson
i Hedenäset.